Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Biblia, lat

Mit Postilla litteralis von Nicolaus de Lyra, Expositiones prologorum von Guilelmus Brito, Additiones ad Postillam Nicolai de Lyra von Paulus Burgensis und Replicae contra Burgensem von Matthias Doering

Doering, Matthias

[Lyon], nach 7. Mai 1485, um 1488

Prologus in aggeum prophetam

urn:nbn:de:bsz:31-304045

Visual Library

ſacerdotű: ⁊ ſcribas ſupbos: qui in vltionē mo᷑ᵗ xp̄i ſimul cuꝫ pplo eis adherente fuerűt deſtructi p romanos. d Et nō ad vacua exaltari. i. ſupbe eleuari. e In mōte ſan. meo. i. in monte ſyon vbi erat tēplű qδ fuit p romanos deſtructű: ⁊ añ eiꝰ deſtructōēꝫ multű gloriabātur iudei de ipſo. f Et derelin. i me-

tui ppl'ꝫ paupes. i. apl'os ⁊ alios fideles ꝯtempto res terrenoꝝ.
g Et ſpabűt in noīe dñi. nō ī potētia műdi: vt pꝫ ī actib' apl'oꝝ in plurib' locis.
h Non faciēt in iquitatē ⁊c. quia valde műde ⁊ iuſte viuebāt ī pmitiua eccl'ia.
i Dñi ipi paſcē tur. apl'oꝝ doctrina. k Et ac cubabűt ī vnitate eccl'iaſtica.
l Et nō erit q̄ exterreat. terrore deficiente a fide vera

lű vltra. Inᵒ die illa diceꝭ hierl'm. Noliᵗ timere ſyon: nōᵘ diſſoluanꝭ manꝰ tue. Dñsˣ deꝰ tuꝰ ī medioʸ tui fortis ipſeᶻ ſaluabit. Gaudebitᵃ ſup te in leticia: ſilebitᵇ in dilectione tua ⁊ exultabit ſup te i laude. Nugasᶜ quiᵈ a lege receſſerāt ꝯgregaboᵉ qꝛᶠ ex te erāt vtᵍ nō vltra habeas ſup eis obprobrium. Ecceʰ ego interficiā oēs q afflixerűt te i tpe illo: ⁊ⁱ ſaluabo claudicātē: ⁊ᵏ eā que eiecta fuerat ꝯgregaboˡ. Etᵐ ponā eos i laudē ⁊ in nomē in oīⁿ terra ꝯfuſiōis eoꝝ iᵒ tpe illo qᵖ adducā vos: ⁊ in tpe q̄ cōgregabo vos. Dabo. n. vos i nomē ⁊ in laudē oībꝰ pplis terre cűᵖ ꝯuertero captiuitatē vrām coram oculis veſtris diciᵗᵠ dñs.

Explicit ſophonias ,ppheta
Incipit ,plogꝰ i aggeű ,pphetā.

Jeremiasᵃ ,ppheta ob cām piurij ſedechie regis: vt hyſtoria libri ſecűdi palypomenō indicat: q fidē ,pmiſſā Nabuchodonoſor regi chaldeoꝝ nō ſuauerat pplmᵇ iſrl' refert cű memorato re

gnat pollutā. Siliis eñ dictio ponit h ⁊ malach. i. vbi dī. Offertis ſup altare meű pollutű panē. vñ in ſcda ſignificatōe accipiűt h hebrei iſtā dictionē: qδ videꝭ mag ꝯſonű littere.

In eo. ca. vbi dī in poſtil. Diſpdidi gētes ⁊c. Additio.

Dc qδ dī h. Diſperdidi gentes ⁊c. aliꝭ poſſet exponi ⁊ forte melius. Ad qδ ſciendű q̄ ,put ,puerbialiꝭ dī. Felix quē faciunt aliena picula cautű: ſic deꝰ intēdēs correctionē ppl'i iſraelitici: puniebat alias gētes manifeſte ,p pctīs eoꝝ vt inde ſumeret populꝰ ille eruditiōēꝫ ad timēdű deű ne ſilr ei ꝯtingeret: ⁊ hoc ē qδ dic ,ppheta in pſona dei. Diſperdidi gētes. ſ. alias gētiliű natiōes. Diſſipati ſűt anguli eaꝝ. ad oñdēdű q̄ acriter fuerűt puniti ⁊ totaliꝭ dſolati ſic q̄ nullꝰ remaneret ibi. vñ dic. Nō remanēte viro nec vllo hītatore. Et q̄ ex h exēplo dbuiſſet erudiri ad timēdű deuꝫ ſaltē timore ſeruili ne eis ſimilia ꝯtingerēt: iō ſubdit in pſona dei. Dixi: attamē timebis me ſuſcipies diſciplinā. ſ. ex flagellis alioꝝ. Et nō pibit hītaculű eiꝰ ⁊c. Sꝫ q̄ talē diſciplinā nō ſuſceperűt: ſꝫ magꝭ obdurati ſűt: iō ſubdit. Diluculo ſurgentes. i. ſolicite. Corruperűt oēs cogitationes ſuas. ⁊ q̄ taliű obſtinatoꝝ pena cōſűmādēs p̄cipue ad finale iudiciű reſuaꝭ: iō ſubdit. Quapropꝭ expecta me in die reſurrectiōis mee in futuꝝ. ſ. i die reſurrectiōis gñalis que dī reſurrectio dei inq̄ntű a deo mirifice efficiꝭ. ⁊ exponāꝭ cetera ,put in poſtilla.

In eo. ca. vbi dī i poſtil. Ultra flumina ethyopie. Additio.

Dc qδ dī hic. Ultra flumina ethyopie. ,ppie dī de terra illa vbi decē tribꝰ fuerűt trāſmigrate p ſalmanaſar regē aſſyrioꝝ qui poſuit eos iuxta fluuiű goſan. vt hī. iiij. Reg. xvij. q̄ tpe alexādri magni recluſi fuerűt miraculoſe: ⁊ crediꝭ eñ ipſos egreſſuros circa finē műdi: ,put hī in hyſtoria ſcholaſtica: ⁊ tűc reducēdi ſűt ad verű cultű diuinű ſicut ⁊ alie gētes remanētes. ſic dī. ē. Tűc reddā oībꝰ labiű electű vt inuocēt oēs i noīe dñi. q̄ quidē ſic trāſmigrati dicűꝭ hic ſupplices mei. ſ. dei inq̄ntű p pniam de preteritis humiliabunꝭ. Dicűꝭ etiā filij diſpſoꝝ meoꝝ: eo q̄ deſcēderűt ab illis qui diſpſi fuerűt p diuinā ſniam. De iſtis q̄ ꝯcludit h ,ppha q̄ deferēt deo munera: ſic. ē Eſaie. xviij. dī de eiſdē. In tpe illo deferet munꝰ dño exercituű a populo diuulſo ⁊c. qδ intelligiꝭ d p̄dicꝭ: vt ibidē fuit largiꝰ i additōe declaratű. Replica.

In tercio. c. ſophonie vbi dī. Diſpdidi gētes ⁊c. poſtil. exponit de iudea ſic totű capitulű de ea loquiꝭ. Burg. āt p viā digreſſiōis exponit ,p cautela iudeoꝝ de punitiōe gētiliű: iuxta illδ. Felix quē faciűt aliena picula cautű. ſꝫ modicű colorē hꝫ illa digreſſio: q̄ p oppoſitű iudei ex punitiōe gētiű raro vel nűq̄ facti ſűt cautiores ſꝫ ſecuriores: ⁊ p pñs ad vicia ,pcaciores: iuꝭ illδ Deut. xxxij. Incraſſatꝰ populꝰ recalcitrauit. Et ſequiꝭ. Dereliquit deű factorē ſuű ⁊c. Tpe eñ ,pſperitatꝭ que ortű habuit ex gētiű deſtitutiōe ad vicia defluētes in tribulationibꝰ ad deű recurrerűt: ,put videri poterit ex ſerie veteris teſti.

Incipit expoſitio ,plogi in aggeű ,pphetā.

Jeremias ,ppha ⁊c. Iſte ,plogꝰ diuidiꝭ in duas ptes: in q̄rű pma inſinuaꝭ miſſio ,pphete ad denűciādum tps domꝰ dñi edificāde pplo reuerſo de babylonica captiuitate. In ſcda oñdiꝭ materia ,pphie ibi. Oia āt que i textu. In pma ,pcediꝭ ſic: q̄ pmo tāgiꝭ de captiuitate: ſcdo de reuerſiōe ibi. Sexageſimo itaq̄ ſcdo āno. tercio tāgiꝭ miſſio ,pphete ibi. Cűq̄ a pplo iſrl' ⁊c. Itē in pma pte p̄ tāgiꝭ diuerſa cā captiuitatꝭ. ſcdo tāgiꝭ eā durationis ibi. Sꝫ cű memoratꝰ populꝰ. dicit igiꝭ. a Hieremias ,ppha ⁊c. libri ſecűdi palyp. xxxvi. vbi dī a rege q̄ꝫ nabuchod. receſſit q̄ adiurauerat eű p deű. b Populű iſrael. refert Hiere. xxxiiij. nec intelligēdű ē q̄ referat cām. ſ. periuriű ſedechie: ſꝫ trāſlationē in captiuitatē. vñ ſic dī ibi. Hec dicit dominꝰ. Ego tradā ciuitatem hanc in manu regis babylonis ⁊ ſuccendet eam igni ⁊ tu nō effugies de manu eius: ſꝫ cōprehenſione ꝯphenderis: ⁊ in manu eius traderis.

⁊ q̄ multi eoꝝ nō timebāt tormēta: iō ſubdiꝭ m Lauda filia ſyon. i. eccl'ia militās. n Jubila ⁊c. repetitio eſt eiuſdē ſnie ad maiorē expreſſionē. o Abſtulit dñs iudiciű tuű. i. penā p pctō ade iflictā q̄ñ ad deſcēſű i infernű p Auertit inimicos tuos. reprimēdo potētiā demonű. q Rex iſrl' dñs. ſ. ihs xp̄s r In medio tui. ſm dicit Math. vlt. Ecce ego vobiſcű ſum oībus diebꝰ vſq̄ ad ꝯſummationē ſeculi. s In die illa diceꝭ hierl'm. i. eccl'ie militāti que noīe hierl'm deſignaꝭ. Eſa. ij. ⁊ hoc per apl'os ⁊ alios p̄dicatores ꝯfortādo fideles infirmiores.

t Noli timere a pſecutionibꝰ iudeoꝝ ⁊ tyrānoꝝ. v Nō diſſoluanꝭ manꝰ tue. te retrahēdo a bono ope. x Dñs deꝰ tuꝰ. ſ. ihs xp̄s. y In medio tui. ſicut iam expoſitű eſt. z Ipſe ſaluabit. te in preſſuris. a Gaudebit ſup te. ,ppꝭ pſeuerātiā in fide. b Silebit. ſ. pctā tua p̄terita. c Nugas. i. hoīes vanos. d Quia a lege receſſerāt. i. a fide xp̄i ⁊ deuotiōe: decepti p ſacerdotes ⁊ ſcribas: vt p̄dictű eſt e Cōgregabo. ad fidē xp̄i reducendo. vñ p̄dicāte Petro ſic reducti ſűt ex illis tria milia die vna. Actu. ij. ⁊ alia die q̄nq̄ milia. Actu. iiij. f Qꝛ ex te erāt. i. de nűero p̄deſtinatoꝝ ad fidē. g Ut nō vltra ha. ſup eis op. ſ. ſue infidelitatis. h Ecce ego interficiā oēs q̄ afflixerűt te. primitiua. n. eccl'ia valde afflicta fuit a iudeis in pſecutiōe que facta eſt ſub ſtephano. act. viij. ⁊ iſti fuerűt oēs interfecti p romanos: vel in ſeruitutē redacti p captiuitatē: que ſuitus eſt morte ciuilis. i Et ſalua. claudicātē. in pſecutiōe. n. ſub ſtephano credētes p maiori pte diſperſi fuerűt p regiones apl'is i hierl'm remanētibꝰ: qui erāt fortiores: ⁊ ſic eccl'ia videbaꝭ quodāmō claudicare i debiliori pte. k Et eā que eiecta fuerat. p diſperſionē p̄dictā. l Cōgregabo. in vnitate charitatꝭ. vel qꝛ poſt deſtructionē hierl'm p tytű: Helius adrianꝰ eā reedificauit ⁊ ſolis xp̄ianis hītare cōceſſit: ⁊ ſic multi de xp̄ianis qui erāt diſpſi p regiones ibi fuerűt iterű ꝯgregati. m Et ponā eos i laudē. qδ maxime fuit ipletű tpe ꝯſtātini ⁊ citra. n In omni terra ꝯfuſionis eoꝝ. i. vbi priꝰ fuerāt ꝯfuſi: qꝛ añ reputabāꝭ malefici ⁊ ſacrilegi vt pꝫ ex geſtis apl'oꝝ ⁊ martyrű. o In tpe illo quo adducā vos. de locis occultꝭ ad publicű: ſic pꝫ de ſctō ſilueſtro ⁊ multis alijs latētibꝰ ,ppꝭ rabiē pſecutiōis: q̄ p ꝯſtātinű ⁊ alios p̄ncipes fideles fuerűt aſſecurati ⁊ valde exaltati.
p Cű ꝯuertero captiuitatē vrām. priꝰ eñ illi qui dep̄hendebāꝭ tanq̄ xp̄iani occidebanꝭ vel dānabāꝭ: ſicut captiui ad fodiēdű arenā ⁊ alia opa ſeruilia ⁊ dura: vt pꝫ ex geſtis mltoꝝ martyꝝ.
q Dicit dñs. que ē ipa veritas: ⁊ regnat in ſcl'a ſcl'oꝝ. Amen.

In ca. iij. ſophonie: vbi dī in poſtil. Ue ,puocatrix ⁊ redēpta ciuitas columba. Additio.

Ubi in tranſlatiōe nrā dī. Redēpta. i hebreo poniꝭ quedā dictio equiuoca: que vno mō ſignat redēptā ⁊ alio mō ſi-

c Sed cũ memorat⁹. hic tãgit cã durationis captiuitatis. ꝓ ergo exp mit cã meritoria. ſcõo cã efficiẽs: ibi. Nolẽs de⁹. tercio cã finalis: ibi. Hac rõe. dicit igit. e Sʒ cũ memorat⁹ ppl's. ſ. ppl's iſrl' hoc refert ad duas trib⁹ vel ad aliqs relictos de decẽ. o Multis tpib⁹. hiere. ij. a ſclo ↄfregiſti iugũ: rupiſti vincula: dixiſti: nõ ſuiã i oĩ colle ſublimi

dar̃ij. Primus fuit fili⁹ aſtyagis: qui dari⁹ fuit auunculus cyri: q regnũ chaldeoꝝ expugnatũ dario: vt pote maiori etate reddidit q mortuo regnũ chaldeoꝝ ad cyrũ nepotẽ ei⁹ deuolutũ ẽ. Alius fuit dari⁹ fili⁹ hyſtaſpis qui regnauit. xxxvij. ãnis: cui⁹ ãno ſex to renouatũ eſt tẽplũ ⁊ ↄſũmatũ. i. eſdre. vi. Seniores iudeorũ

⁊ ſub omni ligno frõdo ſo tu ꝓſternebaris me retrix. e Et effuſiõe ſang. innocẽtũ. ⁊ magis in tpe manaſſe. iiij. reg. xxi. Inſup ſãguiẽ ino cẽtiũ fudit manaſſes mul tũ nimis donec iplereꝶ hierl'm vſq ad os. hie re. xix. Libauerũt dijs a lienis i eunõ quos neſci erũt ipſi ⁊ pr̃es eoꝝ ⁊ re ges iuda: ⁊ repleuerunt locũ iſtũ ſanguĩe inno cẽtũ. f Se grauiter i piaſſet. i. impiũ feciſſet ⁊ ſumiꝶ hic ipietas ꝓ ut dicit oppoſitũ pieta ti que eſt cultus dei.

g Ob cãs memoratas ſcʒ culturã ydoloꝝ ⁊ ef fuſionẽ ſanguis inocen tiũ. h Septuaginta ãnoꝝ. de quib⁹ dr̃ hier. xxix. Cũ ceperint ipleri i babylone. lxx. ãni viſi tabo vos ⁊c̃. i Hac rõne vt ↄpleto numero annoꝝ. lxx. k Nou⁹ ppl's ãtiq mortuo: q: vi ta hois raro excedebat lxx. ãnos. pſal. Dies ãno rũ nr̃oꝝ i ipſis. lxx. ãni.

ge hierl'm: expugnata hierl'm: ca ptiuũ in babylonẽ fuiſſe pductuʒ. Sʒ c cũ memorat⁹ pplus multis d tpib⁹ ydolis ſuiẽdo: ⁊ e effuſione ſanguis inocẽtũ ſe grauiter f impi aſſet: volẽs de⁹ gñationẽ vniuer ſam eiuſdẽ ppl'i ob g cãs memora tas penit⁹ depire ſeptuaginta h an noꝝ captiuitatẽ eũdẽ pplʒ i regno chaldeoꝝ ſtatuit ſuſtinere: hac i ra tiõe vt ↄpleto nũero ãnoꝝ: nou⁹ k ppl'us a memoratis pctis imunis ad renouatiõeʒ hierl'm pueniret. Sexageſimo l itaqʒ ſcõo anno re gno m chaldeoꝝ ſubuerſo q n ad huc octo ãni reſtabãt o ad regnan dũ: qð p etiã ſexta a viſio daniel' oñ dit: cũ b ꝓpter cãm ſacrilegij que c eadẽ d viſiõe ↄtineꝶ fuiſſe extinctũ dan⁹ q medis impabat: vt ſeptia viſio danielis oñdit: memorat⁹ in regno ſucceſſit. Cui⁹ e pr̃io ãno re

gni: vt f decia viſio danielis mani feſtat: daniel ſupputatis g ãnis vi dẽs appropiquare tp̃s reuerſiõis que h per hieremiã fuerat ꝓmiſſa orãs i tã ꝓ ſe q̃ʒ ꝓ ppl'o: eandẽ ꝓ miſſionẽ a deo poſtulabat ipleri: cui p k gabrielẽ archãgelũ in l eadẽ viſiõe iuxta pces eiuſdẽ: vniuerſa ↄpleta eẽ: de⁹ dixit. Nã m morien te ſupradicto dario rege medoꝝ: ⁊ ſuccedẽte in regno cyro rege p ſarũ: ꝓmiſſiõe dei ↄpleta p n eũdẽ regẽ ppulũqʒ iſrael i hieruſaleʒ reductũ hyſtoria o ſcõi libri paly pomenõ. Et p initiũ eſdre ꝓphe te ↄfirmãt. Cũqʒ q a pplõ iſrael ⁊ ſeniorib⁹ tẽplũ dei edificari cepiſ ſet: mortuo r cyro rege ac s regnãte dario rege pſaꝝ q t memorato cy ro ſucceſſerat: vicine gẽtes ciuita tis hieruſalẽ vt u idẽ eſdras refert: reſtaurationẽ tẽpli ⁊ ciuitatis reſi

edificabãt ⁊ ꝓſp abãt iuxta ꝓphe tiam aggei ⁊ za charie filij addo ⁊ edificauerũt ⁊ ↄſtruxerũt iubẽ te deo iſrl' ⁊ iubẽ te cyro ⁊ dario ⁊ artaxerſe regib⁹ perſaꝝ: ⁊ ↄpleue rũt domũ dei ⁊c̃. hui⁹ dar̃ij hyſta ſpis filius xerxes in cui⁹ oculis eſ dras inueniꝶ gra tiã obtinuit vt in hierl'm reuertere tur cũ multis de narijs. i. eſdre. vij. hui⁹ etiã regi pin cerna fuit neemi as qui cũ multa turba reuerſus ẽ in hierl'm data ſi bi licentia a rege ad inſtaurãdum hierl'm ⁊ muros ei⁹ dirutos Ne emi. ij. Terci⁹ da rius dict⁹ eſt co gnomẽto noth⁹ quẽ pceſſit ſcõs xerxes. Quart⁹

l Sexageſimo itaqʒ ſcõo anno. hic tangiꝶ reuerſio a captiuitate ba bylonica. ⁊ ꝓ tãgiꝶ occaſio reuerſiõis. ſ. ſubuerſio regni caldeoꝝ ⁊ ſuc ceſſio reg̃ medoꝝ in regnũ babylonicũ. ſcõo tangiꝶ cã meritoria reuer ſionis: ibi. Cui⁹ ꝓ anno. tercio euẽtus reuerſiõis: ibi. Nã moriẽte. Itẽ in pma pte ꝓ tangiꝶ deſtructio regni chaldeoꝝ. ſcõo ſucceſſio reg̃ me doꝝ: ibi. Dari⁹ qui medis ⁊c̃. dicit igiꝶ. l Sexageſimo itaqʒ ſcõo ãno. durationis captiuitaꝶ iudeoꝝ: ecce temp⁹ ſubuerſionis. m Re gno chaldeoꝝ ſubuerſo. i. deſtructo: ⁊ hoc interfecto Balthaſar rege. Dañ. v. cui regno. ſcʒ chaldeoꝝ. n Adhuc octo ãni ad regnãdũ. i. ad pſiſtendũ in honore regio o Reſtabãt. ſm ꝓmiſſionẽ hiere. vnde Hiere. xxv. Cũqʒ ↄpleti fuerũt ſeptuaginta ãni: viſitabo ſup regẽ ba bylonis. ſʒ blaſphemia ⁊ alia pctã abbreuiauerũt tp̃s illõ. p Qð ſ. regnũ a Sexta viſio danie. oñdit. Dañ. v. De pma. n. viſione hr̃ Dañ. ij. ca. de ſcõa. iij. ca. que ſicut dicit magr̃ in hyſtorijs ob hoc vi ſio dr̃ q vidit in ea rex i fornace quartũ ſilẽ filio dei. ⁊ dr̃ viſio dani lis: q: ſcribiꝶ in libro danielis. de tercia hr̃. iiij. ca. quã nõ ſcripſit dani el: ſʒ eſt epl'a reg̃ quã ſcripſit i vniuerſo regno ſuo poſtqʒ de beſtia re ſtitut⁹ eſt in hoĩeʒ ⁊ in regnũ. de quarta hr̃. vij. ca. que dr̃ q̃rta viſio da nielis: nõ ſm ordinẽ libri: ſʒ ſm hyſtoriã. ſ. ãno ꝓ Balthaſar. de q̃nta hr̃. viij. ca. ſ. ãno tercio Balthaſar. ⁊ hec ſcripta fuit hebraice. pcedẽ tes ão chaldaice. de ſexta hr̃. v. ca. de qua dicit magr̃ in hyſtorijs. Se quiꝶ ſexta viſio danielis: que quarta ẽ i daniele: ſʒ hieronim⁹ ſextã vo cat eã in ꝓlogo aggei: ⁊ hec chaldaice ſcripta eſt: ⁊ dr̃ ſexta viſio ſm ordinẽ hyſtorie: nõ ſm ordinẽ libri. b Propter cãm ſacrilegij. ecce cã ſubuerſionis: ſacrilegiũ. n. ↄmiſit Balthaſar bibẽs vinuʒ in vaſis tẽpli diuino cultui mancipatis cũ vxore ⁊ ↄcubinis ſuis: danielis. v. c Que. ſ. cã. d Eadẽ viſione ↄtineꝶ. v. ca. vel in loco in quo tangiꝶ ſexta viſio que exp̃miꝶ ↄñr ibidẽ cũ dr̃. In eadẽ hora apparuerũt di giti. q. man⁹ hois ſcribentis ↄtra cãdelabrũ in ſupficie parieꝶ aule re gie: ⁊ rex aſpiciebat articulos man⁹ ſcribẽtis. e Cui⁹ ꝓ ãno. Hic tangiꝶ cã meritoria reuerſiõis ſcʒ orõ danielis. ꝓ aũt tangiꝶ hic tp̃s i q facta eſt oratio. ſcõo orationis occaſio: ibi. Supputatiꝶ ãnis. tercio tangiꝶ orõnis actio: ibi. Orans tã ꝓ ſe. quarto orõnis exauditio: ibi. Cui p gabrielẽ. Dicit igiꝶ. e Cuius. ſ. Dar̃ij. Nota q multi fuerũt

fuit dari⁹ filius arſami: quẽ interfecit alexander macedo: qui dari⁹ vltim⁹ fuit de regib⁹ medoꝝ ⁊ perſarũ. Qð ergo hic dicit tur intelligiꝶ de primo dario. ſ. cui ſucceſſit cyrus in regnum.

f Ut decia. vi. manifeſtat. Dañ. ix. g Supputatis ãnis. cap tiuitatis iudeoꝝ. h Que p hiere. fu. ꝓmiſ. Hiere. xxv. ⁊ xxix.

i Orãs ⁊c̃. Dañ. ix. k Per gabri. archã. dañ. ix. Adhuc lo quẽte me in orõne mea: ecce vir gabriel quẽ viderã in viſione in pncipio cito volãs tetigit me ⁊c̃. l In eadẽ viſiõe. dañ. ix.

m Nã moriente ⁊c̃. hic tangiꝶ act⁹ reuerſiõis ſiue euent⁹. pmo igiꝶ notaꝶ ordo reuerſiõis cũ dr̃. nã moriẽte ſupradicto rege me doꝝ. ſcʒ dario: ⁊ ſuccedẽte i regno cyro. ſcõo notaꝶ efficiẽs cã cũ dr̃. n Per eundẽ regẽ. i. cyrũ. i. eſdre. i. tercio notaꝶ ipſa reuer ſio. ibi. ppl'mqʒ iſrael in hierl'm reductũ. quarto ſubdiꝶ ipſius re uerſiõis certificatio: ibi. o Hyſtoria ſcõi libri palypo. vlti.

p Et initiũ eſdre. i. ca. q Cũqʒ a po. iſ. hic ſubdiꝶ de miſſiõe ꝓphe. ⁊ ꝓ tangiꝶ q eſt miſſus. ſcõo tangiꝶ miſſiõis act⁹ vel euẽ tus: ibi. ꝓpter qð in ſcõo ãno. tercio ad quid eſt miſſus. ibi. Ut credãt completo nũero. Itẽ in pma pte duo tãguntꝶ: impedimẽ tũ reſtaurationis ciuitatis ⁊ tẽpli: ⁊ incredulitas ppli de inſtãtia tpis reedificationis: ibi. qua rõe ⁊c̃. Dicit igiꝶ. q Cũqʒ a ⁊c̃ i. eſdre. iiij. r Mortuo. cy. re. quẽ. ſ. dolo circũuẽtũ interfecit re gina ſcytharũ. legiꝶ. n. in chronicis q cyrus multis regnis ipu gnatis ⁊ pncipib⁹ ſupatis: ſcythas bello impetebat: tomyris aũt regina ſcytharũ diſſimulato dolore filij ſui quẽ iã cyrus in bello trũcauerat: doloſe ↄuiuiũ ꝓparauit: vbi temulẽtũ cũ ducẽ tis milib⁹ perſarũ enecauit: caput vero cyri ãputari atqʒ i vtrẽ humano ſanguine plenũ ꝓijci iuſſit: nõ muliebriter increpitãs. Satia te inquit ſanguine quẽ queſiſti. s Ac regnãte dario filio hyſtaſpis de q. i. eſdre. v. ⁊. vi. t Qui memorato. ſ. cyro ſucceſſit: cʒ pl'es fuerit itermedij. ſ. cãbiſes: ſiue artaxerſes: ⁊ ẽt meides ⁊ fraꝶ ermeidis: quẽ ermeides moriẽs ſibi ſubſtituiſſe ſcribiꝶ i hyſtorijs. v Ut idẽ eſdras refert. i. eſdre. iiij. g. ⁊. iiij.

x Qua rõe. i. qua cã. y Deterrit⁹ ppl's iſrl'. vel deterꝶ ſm ali am litterã, vñ impedit⁹ fuit vñ credebat nõdũ aduenisse temp⁹.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

recdificatōis. vñ aggei. i. ppl's iste dicit. Nōdū venit tps domꝰ dñi edificāde. z Propt qȯ i scdo āno ⁊c. h notaṫ eueṫꝰ siue actꝰ missiōis. Tāgiṫ g tps missiōis cū dr. In scdo āno regni memorati darij. filij hystaspis. Qui missus. s. aggeꝰ pphēta. ⁊ a q̄ g a deo. ad quē: q: Ad zorobabel ⁊c. illud dr in pncipio aggei scdo poniṫ nomē pphe cū dr. b Factū ē vbū do. i manu aggei. i. p ipm aggeū tāq̄ p dei mistrū. Iste ē ē modꝰ loquēdi hebraicꝰ: pōt ēt dici q̄ i h exprimiṫ donū pphie datū aggeo p silitudinē dom corpalis qȯ poniṫ i manu recipiēṫ. tercio poniṫ qbꝰ pphauit cū dr. c Ad zorobabel filiū salathiel, ⁊ sic iste zorobabel fuit nepos ioachī: math. i. quē euilmeradach leuauit de carcere: ⁊ posuit thronū eiꝰ sup thronus regū q̄ erāt cū eo in babylone. iiij. Reg. vlti.

pbi dr i āno secūdo darij reg. persarū i mēse. vi. in die vna mēsis factū est vbū dñi in manu aggei pphete ad zorobabel filiū salathiel ducem iuda ⁊c. a Vt credant. h tāgiṫ ad quid sit missus: ⁊ sūt duo pmū est admonitio ꝯ credulitate ꝯpletionis nūeri ānoꝝ reparationis hierłm: scdm ē dissuasio imitatōis ppli nō credētis ibi. b Hoc ēt addito. lra plana est. c Oia aūt que i textu. h tāgiṫ materia pphie. d Reuersionē ppli. h nō dicit: q: aliqd tāgiṫ ꝯ reuersione ppli actuali: sz q: pplo reuerso fiebat pphia ad edificationez tēpli aggei. c. i. ascendite i mōtes: portate ligna et edificate domuz ⁊ in fine eiusdem capli ibi de h: ⁊ ingressi sūt ⁊ faciebāt opꝰ i domo dñi e Renouationē ciuitaṫ. aggei. i. nūqd tps ē vt habitetis in domibꝰ laqueatꝭ ⁊c. f Obseruantiā sacerdotalē. aggei. ij. Interroga sacerdotes legē ⁊c. g Et interitū regnoꝝ aggei. ij. Sbuertā soliū regnoꝝ ⁊ ꝯterā fortitudinē regni gētiū

stendo impedire ceperūt. Qua[k] rōe deterritꝰ ppl's isrl: reparatōz supradicti tēpli dñi necdū iuxta promissiōz ꝯcessā eē credebat. Propter[z] qȯ in scdo āno regni memorati darij regis psonaꝝ: aggeꝰ ppheta a deo missus zorobabel q ꝯ tribu erat iuda q pntem regni susceptur⁹ erat: ⁊ ihesuz filiū Iosedech summū sacerdotē admonet vt[a] credāt ꝯpleto nūero ānoꝝ tēpus restauratiōis hierłm aduenisse: hoc[b] ēt addito ne incredulitatē ppl'i vellēt imitari: de q̄ deꝰ p euz dixit. Ppl's hic dicit. Nōdū venit tempꝰ vt edificeṫ domus dei. Oia[c] aūt q̄ in textu huiꝰ pphetie cōtineṫ: reuersionē[d] ppli: edificationē tēpli: renouatiōez ciuitatis obseruātiā[f] sacerdotalē: ⁊[g] interitū regnoꝝ gentiū exteraꝝ significant.

Explicit plogus.

Incipit argumentum.

Ageus festinꝰ ⁊ letꝰ q seminauit in lachrimis vt i gaudio meteret: destructū tēplū reedificat deūq; patrē iducit loquētem. Adhuc vnū modicū ē ⁊ ego ꝯmouebo celuz ⁊ terrā mare ⁊ aridā ⁊ mouebo oēs gētes ⁊ veniet desideratꝰ cunctis gētibꝰ. Explicit argumentū.

Incipit Aggeꝰ propheta. j.

In[a] anno scdo darij regis in mēse sexto in[a] die vna mēsis factū[b] ē vbū dñi i mān aggei pphete ad[c] zorobabel filiū salathiel ducē[d] iuda et[e] ad ihesū filiū iosedech sacerdotē magnū dicēs. Hec[f] ait dñs exercituū dicēs. Ppl's[g] iste dicit. Nondū venit tps domꝰ dñi edificāde. Et factū ē vbū dñi i manu aggei pphete dicēs. Nūqd[h] tps vobꝭ ē vt hitetis i domibꝰ laqueatis: ⁊[i] domꝰ ista deserta. Et nūc hec dicit dñs exercituū. Ponite[k] corda vestra sup vias vras. Seminastis[l] multū: ⁊ itulistis parū. Comedistis ⁊ nō estis satiati. Bibistis ⁊ ñ estis iebriati. Opuistis vos ⁊ nō estis calefacti. Et[a] q mercedes ꝯgregauit misit[b] eas i sacculū ptusū. hec dic dñs exercituū. Ponite corda vra sup vias vras. Ascēdite[c] i mōtē: portate ligna ⁊ edificate domū ⁊ acceptabilis mihi erit: ⁊ glificabor dicit dñs. Respexistis ad ampliꝰ: ⁊ ecce fcm̄ ē minꝰ. Et intulistis i domū ⁊ exsufflaui illō. Quā ob cāz dicit dñs exercituū. Quia domꝰ mea deserta ē: ⁊[d] vos festinastis vnusquisq; i domū suam. Propt[e] hoc sup[f] vos phibiti sūt

d Duces iuda. eo q̄ erat de tribu iuda. e Et ad ihm filiū iosedech. sacer. magnuz. isti enim duo erāt pncipaliores i pplo: ⁊ io pphia aggei dr eis facta pncipalr: ⁊ reliquo pplo ꝯñr. f Hec dicit. h ꝯñr incipit tractatus. Circa qȯ sciēdū q̄ ppl's rediēs ꝯ babylone stati fūdauit tēplū i hierłm. i. Esdre. iij. sz stati fuit impeditꝰ a vicinis gētibꝰ: ppter qȯ dicebāt nōdū aduenisse tps reedificādi tēplum. si. n. placeret dño p tūc illa edificatio tolleret ipedimēta: vt dicebāt. ppt qȯ fuit negligens de illa edificatiōe vsq; ad tps darij reg: q̄ aggeꝰ spūs tō illustratus rephēdit eoꝝ negligentiā exhortās ad templi edificationē qȯ completū fuit. vi. darij āno i. Esdre. vi. Scdm iosephū vo āno eiꝰ. viij. q: fuerūt diligētes i operando. Sic igiṫ iste tractatus i duas ptes diuidiṫ q: p arguiṫ pcedēs negligentia: scdo ꝯfortaṫ sequēs diligētia capi. sequēti. Pria i duas: q: p poniṫ arguitōis actꝰ scdo eiꝰ effectꝰ: ibi. Et audiuit. Circa pmū dr. g Ppl's iste dic Nōdū venit tps. hoc dicebāt ppṫ imp edimēta supuenētia a deo pmissa: vt dictū ē. sz h nō valebat. Deꝰ. n. aliqñ pmittit i ope sibi placito ipedimēta occurrere: vt maiꝰ meritū habeaṫ in maiori labore: iō subdiṫ. h Nūqd tēpꝰ vobis est vt habitetis i domibꝰ laqueatis. i. vt faciatis edificia curiosa. i Et domꝰ ista deserta. q. d. nō. qȯ pbat p effectū. k Ponite cor. vra sup vias vras. i. cogitate de opibꝰ p vris necessitatibꝰ: ⁊ inuenietis defectū notabilē ppter opis tēpli negligētiā. vt dr. j. iō sequiṫ l Seminastis multū. s. respectu fructꝰ inde sequēṫ ita q̄ nō habuistis cibū ad sufficientiā nec potū: nec operimentū. a Et qui mercedes ꝯgregauit. vt inde lucrareṫ b Misit eas i sacculū ptusū. i. puū: aut nullū habuit inde lucrū ppter negligētiā edificādi dñi tēpluz. iō ꝯñr inducit ad hoc edificiū dicēs c Ascēdite in mōtes. s. libani vbi erāt ligna huic edificio apta. cetā patēt i littera ex dictis vsq; ibi d Et vos festinastis vnusqsq; i domū suā. i. cū magna diligētia itēditis vtilitatibꝰ vris. ⁊ q: nō valet talis diligētia sine dei puidētia. iō subdiṫ. e Propṫ hoc. i. ppṫ nimiā diligētiā i opibꝰ vris: ⁊ negligētiā i diuinis f Sup vos pro. sunt celi ne da. ro. sufficientē ad terre fecūdationez: ⁊ per ꝯñs impedita sunt terrena fcētia: ⁊ p ꝯñs hoies ⁊ iumēta sufficiens nutrimētū nō hñtia. qȯ requiriṫ ad multiplicationē hoim ⁊ iumētoꝝ: q: semē eoꝝ ē de supfluo alimēti. vꝰ. n. nutritiua materiā mistrat

Expliciṫ expositio istꝰ plogi. Postilla Nicolai de lyra sup aggeū pphām incipit cū additiōibꝰ Pauli epi burgeñ. ⁊ replicis Mathie doring ordinis minorū. Caplm pmū. In āno scdo. Incipit pphia aggei q̄ diuidiṫ i duas ptes. s. in phemiū ⁊ tractatū: qui incipit ibi. Hec dicit In phemio vo poniṫ p huiꝰ pphie tpus cuz dr. In anno scdo Darij regis. Scdm iosephū. xi. libro antiquitatis iudaice iste darꝰ fuit filꝰ hystaspis: ⁊ fuit amicꝰ zorobabel ⁊ fauorabiṫ iudeis. vt pz. i. esdre. vi. ⁊ h marie fuit vt dic Iosephꝰ: q: añq; pmoueret ad regnū psarū: fecit votū q̄ si ꝯtīgeret eū sic pmoueri faceret tēplū i hierłm edificari: ⁊ ibi vasa deferri. Scdm vo ra. sa. iste Darꝰ fuit filꝰ assueri reg ⁊ hester regine: ⁊ sic fuit fauorabilis iudeis rōe mr̄is sue que fuit iudea et illō scdo dictū videṫ mihi pbabilꝰ: sic declaraui deffusꝰ sup primū caplm libri hester: tñ h̄m vtrūq; dictū: aggeꝰ pphauit pꝰ redditū captiuitaṫ babylonice: qm̄ vterq; si tñ duo fuerūt regnauit post cyri. a In die vna mēsis. i. pma die illꝰ mensis: eo mō loquēdi q̄ dr Gen. i. Et fcm̄ ē vespe ⁊ mane dies vnꝰ. i. pmꝰ